СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ И СТАНОВИЩА ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ ПО ПРОЕКТ НА РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ЗА ПЕРИОДА 2025-2027 ГОДИНА КЪМ СТРАТЕГИЧЕСКАТА РАМКА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО, ОБУЧЕНИЕТО И УЧЕНЕТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (2021-2030)

№	Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Предложения и становища	Приети/ неприети	Мотиви
1.	**Изпълнителна агенция „Програма за Образование“** **(електронна поща)**	**1.** Актуализирани наименования на индикатори и целеви стойности по проекти: 1.1. „Силен старт“; 1.2. „Успех за теб“; 1.3. „Подобряване на качеството на общото образование чрез ефективно прилагане на компетентностен модел"	Приети	Отразено в плана
		2. Допълнени дейности и индикатори по процедури: 2.1. „Утвърждаване на интеркултурното образование чрез култура, наука и спорт“; 2.2. „Подкрепа за ученици с таланти“; 2.3. "Достъп до образование за всяко дете“; 2.4. „Превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване агресията в училищата“; 2.5. „Образователни маршрути за иновативно учене извън училище"; 2.6. „Дигитална трансформация на училищното образование в т.ч. ПОО“; 2.8. „Развитие на дуалната система на обучение в ПОО“; 2.9. „Подкрепа за Центровете за високи постижения в ПОО“; 2.10. „Ограмотяване на възрастни“; 2.11. „Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери“; 2.12. „Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията“	Приети	Отразено в плана
2.	**Асоциация на индустриалния капитал в България (АИКБ)** **(портал за обществени**	**1.** Неяснота около конкретните механизми за изпълнение. Много от мерките са описани концептуално, но липсват конкретни индикатори за това как ще бъдат постигнати заложените цели на практика. Например - предвидените действия за развитие на STEM среда и дигитализация не предоставят подробности за методологията, по която тези инициативи ще бъдат	Приема се за сведение	Към всяка разписана мярка от Плана са посочени индикатори за изпълнение с текуща и целева стойност, както и

	консултации)	приложени на местно ниво.		източник на данните. Процедурата по НПВУ „Училищна STEM среда" се изпълнява на национално ниво и предвижда изграждане на STEM кабинети във всички държавни и общински училища в страната. Методологията за изпълнение на дейностите е подробно разписана в проектното предложение.
		2. Недостатъчно внимание към регионалните различия. Планът не разглежда задълбочено различията между регионите, които са значими за достъпа до образование, качеството на преподаване и инфраструктурата. Липсата на ясно изразен фокус върху регионалните предизвикателства може да доведе до неравномерно прилагане на мерките.	Приема се за сведение	Планът има национален обхват и приложимост. МОН провежда целенасочени национални политики в областта на предучилищното и училищното образование, насочени към равен достъп до качествено образование за всички деца и ученици. Регионалният фокус по отношение на отделни области би създал предпоставки за неравно третиране и тяхното приоритизиране пред останалите
		3. Непълноценна стратегия за дългосрочното финансиране. Въпреки че планът предвижда съчетание на национални и европейски ресурси, липсва яснота как ще се осигури устойчивост на мерките след изтичането на европейското финансиране. Това е особено важно за проекти с дългосрочен характер като STEM центровете и квалификацията на педагогически специалисти.	Не се приема	Срокът на действие на Плана е до 2027 г., а проектите по НПВУ се изпълняват до м. юни 2026 г. Когато става въпрос за устойчивост

				на мерки обикновено се има предвид период от 5 и повече години. Във всеки проект са разписани мерки относно устойчивостта на предвидените в него дейности.
		4. Ограничено участие на училищните общности и родителите. Докато планът включва мерки за работа с родителите и училищните общности, те са описани повърхностно и без ясно разграничени роли. Липсва конкретика за това как тези групи ще бъдат мотивирани и включени активно в процеса на промяна.	Не се приема	Мерките за работа с родители са подробно разписани и ще се изпълняват по национални програми за развитие на образованието и по проектите „Успех“ и „Силен старт“ на Програма „Образование“2021-2027
		5. Непълнота в подхода към професионалното образование и обучение. Въпреки акцента върху компетентностите за 21-ви век, професионалното образование и връзката му с бизнеса са разгледани недостатъчно задълбочено. Липсват конкретни мерки за създаване на механизми за сътрудничество между училищата и предприятията, което е ключово за подготовката на учениците за реалната икономическа среда.	Не се приема	В Оперативна цел 7.1. „Професионално образование и обучение, съответстващо на динамиката на пазара на труда“ – мерки 2 и 3 и в Оперативна цел 7.2. „Формиране и развитие на умения за професиите на настоящето и бъдещето“ – мерки 2, 3 и 4 са планирани конкретни мерки, относими към връзката между професионалното образование и обучение и бизнеса.
		6. Не на последно място бихме искали да изразим притеснението си относно процеса на съгласуване на плана, в частност липсата на включване на социалните партньори в Консултативния съвет, който отговаря за	Приема се за сведение	Планът за действие за периода 2025-2027 г. към Стратегическата

		координацията, управлението и наблюдението на изпълнението на Стратегическата рамка. Видно от посоченото в доклада Ви, такъв съвет е формиран още през 2021 г., като неговият състав е актуализиран със заповед № РД09- 4687/26.09.2022 г. на министъра на образованието и науката, много от включените лица със сигурност не са актуални, което поставя под въпрос легитимността на взетите решения. … Социалните партньори не само допринасят с експертиза, но и представляват реалния глас на икономическите и социалните интереси, които са от съществено значение за ефективното изпълнение на плана. Липсата на тяхното участие е не само необоснована, но и обидна спрямо тяхната дългогодишна роля и принос в развитието на образователната система. Освен това в самия план социалните партньори са посочени като участници в реализирането на редица мерки, без това да е консултирано с нас, т.е. ние не сме участвали в етапите на консултиране, което поражда въпроси относно цялостното представителство на заинтересованите страни. Считаме, че участието на социалните партньори в този процес е от изключителна важност за гарантиране на ефективното прилагане на плана, както и за създаването на политики, които отговарят на реалните потребности на бизнеса, образователната система и обществото. В тази връзка се обръщаме към Вас с молба за актуализиране на цитираната заповед и включване на социалните партньори в Консултативния съвет, който отговаря за координацията, управлението и наблюдението на изпълнението на Стратегическата рамка.		рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в РБ (2021-2030) е публикуван за обществено обсъждане на портала за обществени консултации и на електронната страница на МОН за период от един месец – от 04.11.2024 г. до 04.12.2024 г. Заповедта за определяне на състава на Консултативния съвет е актуализирана към м.11.2024 г. В съвета са включени представители на всички заинтересовани страни от държавната администрация и неправителствените организации със значим принос в сферата на образованието.
3.	**Асоциация „Българска книга“ (АБК) чрез АИКБ** **(портал за обществени консултации)**	1. Да се включи допълнителна мярка към Плана за действие, която да гарантира устойчиво развитие на училищните библиотеки чрез отделяне на специален бюджет за закупуване на нови книги за училищните библиотеки в размер на 0,25 книги на ученик в България годишно. Това е ключова стъпка за повишаване на грамотността, насърчаване на четенето и подкрепа за учениците в процеса на изграждане на компетенции. По този начин ще има ежегодно обновяване на библиотечния фонд с най-новите заглавия, а самите ученици ще имат достъп до съвременна литература, както българска, така и чуждестранна. Годишният бюджет на подобна мярка би бил около 3 237 500 лева, срещу което стои закупуването на около 175 000 книги годишно или 78 нови заглавия на училище. 2. В Плана да бъдат заложени и средства за закупуване на книги в детските	Не се приема	Дейностите в системата на предучилищното и училищното образование се финансират със средства от държавния бюджет като делегирани от държавата дейности с натурални и стойностни показатели, поради което не е допустимо целево финансиране с публичен ресурс за

		градини в България на същия принцип, което би струвало около 1 203 554 лева годишно и около 35 нови заглавия на детска градина годишно.		същите дейности. Държавните и общинските училища прилагат система на делегиран бюджет, съгласно която директорът на училището е оправомощен да се разпорежда със средствата по бюджета на училището
		2. В Плана да бъдат заложени средства за разширяване на инициативата „Походът на книгите“ и превръщането ѝ в национална кампания. Целта е да се насърчи четенето сред учениците чрез срещи с писатели, обществени и популярни личности, които да гостуват във всяко училище в страната. Мярката би струвала общо около 1 370 000 лв. Превръщането на инициативата „Походът на книгите“ в национална, ще допълни усилията за насърчаване на четенето и повишаване на грамотността сред учениците. Чрез пряко взаимодействие с вдъхновяващи личности, кампанията ще стимулира интереса към литературата и ще създаде трайна връзка между учениците и книгите. Тази мярка е в синхрон с приоритетите на Стратегическата рамка за развитие на образованието и може да бъде интегрирана в Плана за действие за периода 2025-2027 година.	Приема се – включена нова мярка в оперативна цел 5.4. „Прилагане на индивидуален подход към потребностите на всяко дете и на всеки ученик“	В Национална програма „България - образователни маршрути“ по Модул 3 „Културните, държавните и научните институции като образователна среда“ са предвидени дейности за насърчаване на четенето и повишаване на грамотността, за провеждане на съвместни инициативи с културни и научни институции, срещи с актьори, писатели, художници, музикални дейци, обществени, научни работници и др.
4.	**Доц. Росица Симеонова - Факултет по педагогика, СУ „Св. Климент Охридски“;** **Никола Запрянов – началник на РУО Смолян**	Предлагам към Оперативна цел 9.2. „Сътрудничество между институциите и свързване в мрежи“ да се добави следната *дейност*: **„**Взаимодействие и сътрудничество между РУО и училища на ниво административна област за повишаване на резултатите от обучението и индивидуалния напредък на учениците. Работа в мрежа“; *Срок за реализация:* 12/2027 г.; *Финансиране:* Не е необходимо;	Приема се	Отразено в плана

	(електронна поща)	*Очаквани резултати:* Професионална подкрепа, взаимодействие между заинтересованите страни, поддържане на сътрудничество и съвместно разработване на ресурси, които биха допринесли за по-висока степен на ефективност на училищните политики за повишаване на резултатите на обучението; *Индикатори за изпълнение:* Брой включени РУО – цел 22; Брой включени училища – цел 132		
5.	**Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“, Велико Търново** **(електронна поща)**	Предложеният План за действие съдържа малко дейности по Оперативна цел 5.6 „Образователна интеграция…“. С оглед на изключителната важност на процеса на образователната интеграция е необходимо той да бъде допълнен с дейности като: 1 Предложената примерна дейност 1 е необходима, заложената стойност от 500 000 хиляди лева за Националната програма „Подкрепа на общините за образователна де сегрегация“ годишно е твърде ниска. Практиката от последните години сочи, че интересът на общините на тази национална програма непрекъснато се увеличава и надхвърля стойността от 500 000 лева. Предлагаме тя да бъде увеличена на 1 000 000 лева годишно, тоест на 3 млн. лева за периода от три години. 2. Да бъде допълнена нова дейност „Подкрепа на ЦОИДУЕМ за проекти за десегрегация, въвеждане на интеркултурно образование, социализация и работа с родители“ на стойност от 2 млн. лева годишно, или 6 млн. лева за целия период: През изминалите две десетилетия ЦОИДУЕМ се утвърди като надежден донор на малки проекти, а интересът на училища и ДГ остава висок. За съжаление, през тези години бюджетът на Центъра остава непроменен – 1 млн. лева. Необходимо е неговото удвояване, което ще даде шанс на повече образователни институции да получат подкрепа за своите дейности и инициативи. 3 Прекратяване на практиката за формирането на сегрегирани паралелки и групи в етнически смесени училища и ДГ, чрез контрол и активна намеса от страна на РУО и МОН: Въпреки че член 99, ал. 4 от ЗПУО забранява формирането на сегрегирани паралелки (чл.62, ал.4 забранява формирането на сегрегирани групи) в етнически смесените училища и ДГ, тази практика продължава да съществува. Необходимо е РУО и МОН да проведат активни дейности за предотвратяването ѝ. 4 Въвеждане на ФУЧ, занимания по интереси и други форми на интеркултурно образование, чрез заниманията по интереси, финансирани от държавния бюджет, национални програми (НП), проекти на Програма Образование (ПО) и други. 5 Устойчиво финансиране на заплатите на образователните медиатори чрез Наредбата за финансирането на стойност минимум 150% от МРЗ.	Не се приема Не се приема Приема се, добавена мярка 3 в Оперативна цел 5.6. Приема се по принцип Приема се за сведение	НП за развитие на образованието, в т.ч. и бюджетът им, се приемат ежегодно с Решение на МС ЦОИДУЕМ работи по тригодишни програми, в рамките на които финансира проекти за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства МОН провежда активна политика за десегрегация и предотвратяване на вторична сегрегация в образователните институции Реализира се чрез изпълнение на НП и проекти по ПО В зависимост от възможностите на

		6 Въвеждане на образователни медиатори в училища и ДГ без концентрация на уязвими групи, осъществяващи процес на десегрегация. 7 Въвеждане на квалификация на образователните медиатори и обучение на минимум 200 образователни медиатори през тригодишния период. 8 Признаване на Национална мрежа на образователните медиатори, сформирана по инициатива на самите медиатори. 9 Подкрепа на инициативи на НПО за образователна интеграция. Предлагаме Оперативна цел 5.8 да бъде допълнена с дейности: 2. Въвеждане на позицията „Ученически Омбудсман“, който се избира от всички ученици от съответното училище. 3. Подкрепа за ученически инициативи за борба с дискриминацията, формиране на толерантност и гражданска активност – обучения на връстници, младежки кампании и други. Предлагаме Приоритетна област 4 да бъде допълнена със следните дейности: Формиране на Родителки клубове, обединяващи активни родители. Активизиране на дейността на Обществените съвети, включително чрез подкрепа за кампании, инициирани от съветите, даване на по-широки правомощия и други.	Приема се за сведение Приема се за сведение Приема се за сведение	публичните финанси и одобрените със ЗДБ разходи за съответната година В Оперативна цел 4.1. са планирани мерки за ученически съвети/ училищни общности, които участват активно при вземането на решения. Всички мерки в Оперативна цел 4.2. са насочени към съвместна работа с родители
6.	**Коалиция за медийна грамотност** **(електронна поща)**	Коалицията за медийна грамотност (КМГ) оценява като положителна стъпка решението на Министерството на образованието и науката за включване на дейности “Провеждане на обучения по киберсигурност и безопасно ползване на интернет за ученици, учители и училищни ръководители” за “Формиране на умения за безопасно използване на интернет, за разпознаване на рискове, заплахи, фалшивите новини и др. (НП ИКТ)” към Оперативна цел 6.4. Развитие на образованието в дигитална среда и чрез дигитални ресурси. В същото време КМГ със съжаление установява, че развитието на медийната грамотност не е засегнато достатъчно сериозно в проекта на плана, предвид съвременните предизвикателства пред децата ни. КМГ смята, че изграждането на нужните умения за критично мислене и работа с медийно и мултимедийно съдържание трябва да започне още от начален курс на образованието и да продължи чрез междупредметни връзки до завършване на средното образование. Макар че от “Провеждане на обучения по киберсигурност и безопасно ползване на интернет за ученици, учители и училищни ръководители” ще има определена полза за повишаване на информираността на децата и запознаването им с дигитално-медийната среда, това не е достатъчно за изграждане на нужните умения и компетентности. Дигиталният свят се основава на технологиите, но е преимуществено социална и медийна среда. За да могат децата да се	Приема се по принцип	МОН споделя изразеното от КМГ мнение за необходимостта от обучение по дигитално-медийна грамотност. Общите усилия на всички заинтересовани страни в тази посока са от съществено значение за развитието на ключови компетентности на децата и учениците. Допълнена е дейност 6.4.5. за изпълнение на дейности по проект за дигитално благополучие

		възползват от неговите възможности по безопасен и полезен за развитието им начин, те имат нужда от развиване на умения като критично мислене, търсене, оценка и създаване на съдържание, умения за работа в екип, емоционална интелигентност и др. В днешно време образователните системи по света също се стремят да постигнат подобна цялостност, акцентирайки върху подпомагането на т.нар. ключови компетентности на учениците, които са валидни и приложими във всяка предметна област и са основни за личностното им развитие. Европейската референтна рамка за ключови компетентности за учене през целия живот, която е включена в българските учебни програми, определя тези компетентности като „знания, умения и нагласи… нужни на всеки човек за личностна реализация и развитие, пригодност за заетост, социално приобщаване, устойчив начин на живот, успешен живот в едни мирни общества, организиране на живота по здравословно осъзнат начин и активно гражданско участие“. Учениците трябва да имат възможност да започнат да развиват тези умения постепенно още от 1 клас и чрез въвеждане на елементите на дигитално-медийна грамотност по всички предмети, а не в определен ограничен брой часове като отделна дисциплина. В същото време учителите трябва да бъдат подкрепени да придобият знанията и уменията, които ще ги направят по-ефективни в предаването на тези знания на учениците Системното обучение по дигитално-медийна грамотност трябва да помага на децата: – да развиват умения за критично мислене, които са от полза както във виртуалния, така и в реалния свят; – да разбират как се формират и какви са целите на различните медийни послания; – да разпознават дезинформация и лъжливи внушения; – да се възползват от богатството от информация, за да се учат, образоват и развиват през целия си живот; – да се предпазват от злоупотреби и посегателства онлайн; – да се развиват като пълноправни участници, а не само консуматори в съвременната информационно-медийна среда; – да изразяват позиции по различни въпроси, които ги засягат и да се изграждат като активни граждани.		в училище
7.	**Обединение от академичните общности на Факултета по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“, Педагогически факултет**	Изразяваме своята подкрепа към амбициозните цели, заложени в документа, които подчертават стремежа към модернизация и подобрение на образователната система. В същото време убедено и отговорно бихме искали да насочим вниманието към един от огромните проблеми на педагогическата гилдия, чието решение не открихме в предложения за обсъждане План. През последните месеци в поредица от събития с научен и практико-приложен	Приема се	Отразено в плана в Оперативна цел 5.3., мярка 2

	и Департамента за информация и повишаване на квалификацията на учителите (ДИПКУ) – Тракийски университет, Стара Загора и на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, Бургас **(портал за обществени консултации)**	характер фокусът бе категорично поставен върху огромната необходимост от действия, свързани с подобряване качеството на педагогическата и психологическата подготовка и подкрепа на педагогическите специалисти, в чиито ръце е поверено най-ценното – децата и младежите, бъдещето на България. Налице е пълната липса и спешната нужда от супервизия на всички нива в системата на образованието. Затова предлагаме да започнем с национално представително проучване на нуждите и възможностите за предоставяне на супервизия на място. Такова проучване би допринесло с представителни и значими данни за формулирането на цели и приоритети, изграждането на организационна структура, разработването на стандарти и материали, обучението на супервизори и пилотирането на програмата. Убедено вярваме, че супервизията на педагогическите специалисти не е само неотложна необходимост, но и стратегическа инвестиция в качеството на образованието. Тя може да преобрази не само професионалната среда на учителите, но и цялото образователно пространство, както и бъдещето на нашите деца - най- ценният ресурс на Родината ни!		
8.	**Теодор Василев – Народно читалище „Бъдеще сега 2006“** **(деловодна система Евентис)**	Бихме искали да изразим нашето становище и да предложим конкретни мерки за подобряване на плана чрез прилагане на иновативни и научно доказани системи за образование и обучение. 1.Въвеждане на иновативни образователни програми за билингви Предложение: Интегриране на иновативни методи в обучението на билингви: Разработване на програми, които използват родния език като ресурс за изучаване на втори език чрез позитивна сугестия, музика и ритъм. Тези програми могат да включват:• Разказвателни методи с драматизация на текстове.• Визуални материали и символи, стимулиращи асоциации между двата езика.• Музикално подкрепени учебни единици за по-лесно усвояване на граматика и лексика. Очакван резултат: Подобряване на езиковите умения на билингвите чрез създаване на позитивна и подкрепяща учебна среда, която насърчава естественото усвояване на езика. 2.Гъвкави системи за квалификация, включително онлайн, и за придобиване на професия Предложение:• Модулни обучения с адаптивни темпове: Включване на иновативни подходи в онлайн и присъствени курсове за квалификация, които позволяват на обучаемите да напредват според собствените си възможности. Всеки модул да включва: • Кратки, позитивно настроени теоретични сесии с визуална подкрепа. • Практически задачи, представени в игрова форма. • Завършване на модулите със символични награди, които създават увереност и мотивация. Очакван резултат: Повишаване на ефективността на обучението чрез намаляване на стреса и увеличаване на радостта от ученето, подкрепяйки учащите с различен темп на	Приема се по принцип Изпълнява се чрез дейности по процедури и проекти на Програма Образование 2021-2027 Изпълнява се	Предложенията се съдържат в планираните дейности по проекти „Силен старт“ и „Успех за теб“, както и в дейностите по интереси, финансирани със средства от държавния бюджет Със ЗИД на ЗПОО от 2024 г. - чл. 17, ал. 4 се въвежда възможността за обучение от разстояние в електронна среда за лица, навършили 16 години по преценка на директора на институцията и при наличие на техническа

		възприемане. 3.Приемане на иновативни образователни материали и помагала от работещи иновации в училище Предложение: • Учебници и помагала с художествена естетика: Разработване на материали, които включват ярки илюстрации, вдъхновяващи текстове и музика. Те трябва да: • Създават атмосфера на радост и релаксация. • Стимулират дългосрочното запаметяване чрез асоциации и повторение. Очакван резултат: Създаване на устойчива среда за професионално и личностно развитие, повишаваща качеството и атрактивността на българската образователна система.	Изпълнява се по НП „Иновации в действие“	възможност за това Предложенията се съдържат в планираните дейности по мерки 6.1.1., 6.2.2. и 6.2.3.
9.	**Фондация “Заедно в час”** **(деловодна система Евентис)**	Макар в проекта на план за действие за 2025-2027 г. да присъстват важни мерки като разширяването на дейности с деца и ученици от уязвими групи, развитието на управленските и лидерските умения на директорите и инвестициите в спортна инфраструктура, в проектоплана не са изведени нужните логически връзки и необходими доказателства за това, че образованието в България ще върви към нужните реформи за повишаване на предлаганото качество, както и за увеличаване на възможностите пред учениците. Приемането и ефективното прилагане на Стандарт за качество в училищното образование не е предвидено в нито една дейност в плана, липсва връзка с дейностите от плана за предишния период, както и (предварителен) отчет по предишния план, така че да е ясно дали са изпълнени целите по него и какъв е напредъкът по индикаторите към Стратегическата рамка. Конкретни предложения за промени в проекта на План за действие за периода 2025-2027 г. ● Добавяне на конкретни стойности на индикаторите за резултат от Раздел VI. на Стратегическата рамка към днешна дата и целеви стойности към 2027 г.; ● Залагане на обективни индикатори за резултат към всяка дейност, които да съответстват на приоритетната област, към която принадлежат; ● Приоритизиране на важни теми като нова философия на учебните програми и системите за оценявания на учениците, фокус върху социално-емоционалните умения и гражданското образование, усилване на подкрепящата функция на регионалните управления на образованието, училищна десегрегация, подкрепа за учениците с майчин език, различен от българския, както и за техните учители, подкрепа за деца с таланти, подкрепа за медиатори, педагогически съветници и други специалисти в помощ на учителите; ● Изготвяне и прилагане на единен и независим от Министерството на образованието и науката механизъм за проследяване на ефективността и ефикасността на заложените дейности;	Приема се за сведение Приема се за сведение	Министерството на образованието и науката е изготвило първи междинен доклад към 2024 г., който представя резултатите от изпълнението на мерките и дейностите, заложени в Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030). Докладът е публикуван на електронната страница на МОН на 5 декември 2024 г. Посочените теми са включени в конкретни мерки от Плана, като всички планирани мерки са приоритетни за реализиране на политиките в предучилищното и училищното образование

		● Включване на дейности по приемане на Стандарт за качество в училищното образование и подкрепа за регионалните управления на образованието и училищата за ефективното му прилагане, вкл. продължаване на мерките за ефективно прилагане на инструменти за самооценка и управление на качеството, апробирани в рамките на НП "Квалификация" през 2024 г. ● Разширяване на възможностите за включване на гражданските организации като партньори в изпълнението на дейностите по плана	Приема се Приема се	Допълнени са мерки 9.1.3. по приемане на Стандарт за качество и 9.2.2. за сътрудничество между РУО и училища Отразено в плана
10.	**Фондация Rise България (правоприемник на Фондация за децата в риск по света)** **(електронна поща)**	*По Приоритетна област 1: Ранно детско развитие* <u>Оперативна цел (ОЦ) 1.1., Дейност 1</u>: предлагаме да се включат конкретни мерки за разработване на модели на услуги, залегнали в нормативната рамка на МОН, с подкрепата на МЗ, МТСП и МК, които да бъдат достатъчно гъвкави, за да могат да се осъществят на практика и адаптират към среда с ограничени ресурси, но в същото време да гарантират качество и обхват за всички деца. Такива могат да бъдат както пространствата за учене и игра в читалищата и културните средища в малките населени места, така и самостоятелните групи, дневните центрове, родителските кооперативи и други форми на учене и грижа; необходимо е тяхното формално легитимиране и конституиране, за да се гарантира, че приложението им от общините ще позволи прозрачно и справедливо финансиране, отворен достъп, мониторинг и качествен контрол и подходяща среда за развитие на децата. <u>ОЦ 1.2., Дейност 2:</u> Необходимо е преосмисляне на качеството на подготовката на специалистите, както и въвеждането на методики за активно учене чрез игра и преживяване. Част от повишаване на мотивацията на специалистите следва да е и постоянната подкрепа, интервизия и супервизия, както и разширяването на практическата част от обучението на младите специалисти, съчетана с менторство и подкрепа в първите години на кариерата. На следващ етап е необходимо продължаващата квалификация да е надграждаща и развиваща и да дава възможност на специалистите за постоянен обмен и учене в рамките на различни професионални учещи общности и обменни визити. <u>ОЦ 1.2., Дейност 3 и 4:</u> Без приемане на Рамка за качество на услугите в ОГРДВ и цялостна концепция и стратегия за ранното учене, подобно измерване ще остане без връзка със стратегическите цели и без контекст на прилагане, което ще изкриви и обезсмисли неговото въвеждане; предлагаме да се запише изрично приемането на Рамката за ОГРДВ като ключова дейност по Плана. <u>ОЦ 1.2., Дейност 6:</u> Базирайки твърденията си на научните резултати и ефективността на методиките за учене чрез преживяване и учене чрез игра, намираме за нецелесъобразно разходването на толкова голям обществен	Приема се по принцип Изпълнява се чрез дейностите по проект „Силен старт" на Програма Образование 2021-2027 Не се приема	С РМС № 260 от 04.04. 2024 г. е приет Годишен план за насърчаване на ранното детско развитие за 2024 г., разработен от постоянната Междуведомствена работна група за планиране и координиране на политиките за ранно детско развитие към МС Включено в мярка 1.2.2. Съгласно чл. 150 от ЗПУО в

		ресурс за познавателни книжки, особено предвид факта, че много деца все още не са обхванати в системата на ОГРДВ и/или не получават качествена услуга препоръчваме използването на познавателни книжки да бъде заменено с подходящи пособия за учене чрез игра като творчески материали, обучителни играчки, книжки с приказки и обучителни сюжети, музикални инструменти, тематични образователни станции и др., които в комбинация с подходящата методология ефективно спомагат за постигане на образователните цели и стандарти; в същото време, бюджетите на детските градини и особено на училищата с предучилищни групи често не достигат за закупуването им и тази отговорност се прехвърля върху родителите или просто отпада. *По Приоритетна област 2: Компетентности и таланти* <u>ОЦ 2.1., Дейност 1:</u> Още веднъж предлагаме и подчертаваме необходимостта от преосмисляне както на стандартите за ранно учене, които могат да бъдат много по-амбициозни, предвид потенциала на ранната възраст, така и методите на преподаване да се фокусират върху активното учене като най-добрия начин за преодоляване на обучителните трудности, маргинализацията, бедността в семейството, интеграцията и приобщаването на децата със специални потребности, децата с различен майчин език и други и като резултат – придобиване на всички ключови компетентности, необходими в началото на училищното обучение и през целия живот след това. <u>ОЦ 2.1., Дейност 3:</u> Смятаме, че тази дейност почива на изключително погрешен и осакатяващ подход за прилагане на компетентностния модел само и единствено чрез STEM обучението. Макар и то да предлага редица иновации, само по себе си не може и не бива да бъде панацея за проблемите на образователната система; това е особено валидно по отношение на ранната възраст, където технологиите могат да бъдат усвоявани предимно чрез игра и решаване на проблеми, но едва след като са усвоени базисни знания и умения. Наблюдаваме неглижирането на други форми и канали на ученето като изкуствата например; предлагаме фокусирането на част от средствата и дейностите по този приоритет да бъдат ориентирани към подготовка на педагогическите специалисти за работа по модели за активно учене, учене чрез преживяване и учене чрез творчество и изкуство, които доказано допринасят за развиване на компетентности, меки умения, екипна работа, комуникация, сътрудничество и други.	Изпълнява се чрез дейностите по проект „Силен старт“ на ПО 2021-2027 Приема се за сведение	предучилищното образование се ползват познавателни книжки и учебни помагала. Безвъзмездното им осигуряване е положителна предпоставка за всеобхватен и качествен образователен процес. Същото не е пречка и за използването на посочените пособия за учене чрез игра, осигурени в рамките делегираните бюджети на ДГ STEM обучението е особено полезно за формиране и развитие на ключови компетентности, тъй като интегрира обучението на основни дисциплини, базирано на реално приложение. Този вид обучение е само част от предвидените и изпълнявани механизми за формиране и развитие на ключови компетентности. В Плана е предвидена дейност 2.1.2 за

				актуализиране на образователното съдържание и усъвършенстване на методите на преподаване с цел да се осигури интегриране на ключовите компетентности в съответствие с възрастовите особености на децата и учениците
11.	**Национална мрежа за децата** **(деловодна система Евентис)**	В изданието на Бележник 2024, по темата „Образование“ са отправени множество препоръки (Бележник 2024). като в настоящото становище поставяме акценти върху следните: > Да се финализират и ефективно да се въведат заявените от МОН реформи, вкл. стандарт за качество, нови учебни програми, ориентирани към развиване на компетентности, ефективно прилагане на езикова подкрепа за учениците, които не владеят добре български език; повишаване на качеството на първоначалното обучение и продължаващата квалификация на учители и директори и др. > Да се въведат конкретни индикатори за качество и въздействие, както и ясна и прозрачна система за мониторинг и оценка на изпълнението на политики, национални и оперативни програми, така че да се гарантира ефективно използване на ресурсите; > Да се провеждат интензивни обучения на учителите как да развиват дигитално- медийната грамотност на децата, вкл. между предметно; > Да се развива социално-емоционалната интелигентност на учениците и да се пилотират програми за ученическа медиация (медиация между връстници) в случаи на агресия, тормоз и училищни конфликти. Във връзка с тези препоръки, както и в отговор на предложения на организации - членове на НМД, бихме искали да отправим следните предложение, свързани с Плана за действие, който е обект на обществени консултации: 1) По всяка дейност в плана има посочени индикатори, но те са основно количествени (брой училища, брой ученици т.н.). Следва да се заложат качествени индикатори/ индикатори за резултат, чрез които да може ефективно да се проследи напредъка по стратегическите цели /например, степен на удовлетвореност на обучения, възприемане/ овладяване на нови методи на преподаване и т.н./	Приема се по принцип Приема се за сведение	При определяне на индикаторите в Плана са приложени принципите за обективност, измеримост, отчетност. Заложени са индикатори

		Специален акцент поставяме върху една ключова дейност, включена в плана - „Актуализиране на образователното съдържание и усъвършенстване на методите на преподаване с цел да се осигури интегриране на ключовите компетентности в съответствие с възрастовите особености на децата и учениците“. Индикатор като „брой актуализирани учебни програми и учебно съдържание“ не би могъл да отрази ефекта от реализирането на дейността.		за продукт/услуга, тъй като при индикаторите за въздействие е необходим сравнително дълъг период от време за тяхната проява, който надхвърля времевата рамка на Плана
		2) Да се постави приоритет на дейности, които са от ключово значение за развитието на образователната система, предвид актуалните данни за: функционалната неграмотност, специфики на учениците и осъвременяване на методите на обучение спрямо възрастта, безопасен интернет, агресия в училище (и извън него), проблематика, свързана с деца със специални образователни потребности.	Посочените теми са включени в конкретни мерки от Плана	
		3) По Оперативна цел 3.2., дейност 1 - Насърчаване на обучението и ангажираността на педагогическите специалисти - да се прецизира резултатът от прилагане на мярката. При реализиране на дейността да се насърчават и обучения на дигитално-медийната грамотност, здравно образование; създаване на умения за критично мислене.	Приема се	Отразено в плана
		4) Да се предвидят достатъчно средства по дейността, свързана с „ангажиране на родителите и други членове на семействата...“, по Оперативна цел 4.2. Изграждането на добре функциониращо взаимодействие между родители, учители и ученици е една от предпоставките за успешен образователен процес.	Изпълнява се	Дейността се финансира с бюджетни средства, в т.ч. по НП, и със средства по ПО
		5) Да се включи (като дейност и средства) обогатяване на училищните библиотеки, както и включване на училищните библиотекари в този процес. Повишаването на квалификацията на училищните библиотекари, както и изграждане на дигитални умения, умения за мотивиране на учениците, също е сред начините на преодоляване на функционалната неграмотност и изграждане на критично мислене.	Приема се по принцип	Образователните институции предприемат действия в рамките на своите правомощия и делегиран бюджет
		6) Да се имат предвид и регионалните неравенства при финализирането на плана за действие. Бележник 2024 на НМД откроява сериозни разлики между отделни региони в страната, свързани с резултатите от образователния процес, образователната инфраструктура, ранното отпадане от училище и др. Удачно е да има и регионален подход при някои от дейностите (напр. 5.9, дейност 1).	Приема се за сведение	Регионалният подход по отношение на отделни области би създал предпоставки за неравното им третиране пред останалите
		В обобщение, би било уместно и да се предложи цялостен механизъм за проследяване на резултатите от дейностите и най-вече от гледна точка на ефективност и ефикасност на интервенциите.		
12.	**Сдружение “Образование без раници”**	Сдружение “Образование без раници” приветства предвидените в **<u>Приоритетна област 1</u>**. <u>(Ранно детско развитие)</u> мерки за повишаване на обхвата и качеството на ранното детско развитие. Развитието в предучилищна	Приема се за сведение	Квалификационните дейности са обект на

	(деловодна система Евентис)	възраст е ключово за пълноценно участие в образователни процеси. С оглед на ранната възраст, от която децата вече започват да използват дигитални технологии, бихме предложили в Дейност 2 от Оперативна цел 1.2 да се предвиди и изграждането на умения у педагогическия персонал за развиване на базова дигитална грамотност.		ежегодно планиране на отделните равнища – национално, регионално, училищно
		Предлагаме в Дейност 4 (Разработване на инструмент за оценка и качество) да се предвиди определянето на критерии за интерактивно (за разлика от пасивно) използване на медии в ДГ, включително аналоговите такива. Наясно сме с опасенията относно ранния досег на децата с технологиите, но от друга страна навиците на децата също се развиват рано и смятаме, че формирането на умения за самоконтрол при използването на устройства трябва да е заложено в целите на предучилищното образование.	Не се приема	Инструментът за оценка и качество в ОГРВД извежда критерии и индикатори на по-глобално равнище
		По Приоритетна област 2. (Компетентности и таланти) предлагаме към Дейност 1 (Актуализиране на образователното съдържание) да се предвиди финансиране, с което да се осъществи международен институционален обмен с министерства на образованието от европейски държави, както и да се потърси бюджет за наемане на външни експерти консултанти по създаването и прилагането на компетентностни учебни програми.	Приема се по принцип	Дейността може да бъде финансирана на проектен принцип
		По Дейност 2 (Одобряване на учебни помагала за обучението в чужбина) Предлагаме чрез проучване да се анализират нуждите на българските ученици, родители и учители в чужбина и да се предвиди създаването на отворени образователни ресурси, направени специално за техните нужди. За целта може да се определи целево финансиране за подобна категория дигитални материали в платформата “Дигитална раница” и така учителите в България да участват в създаването на качествени материали по заявка на техните колеги от чужбина. В подкрепа на една такава кампания за създаване на ресурси вероятно биха могли да се включат също културни институции, издателства и граждански сдружения, които работят в сферата на българския език и култура.	Приема се за сведение	Със заповеди на министъра на образованието и науката са утвърдени учебни програми по български език и литература за подпомагане на обучението, организирано в чужбина. Със заповеди на министъра на образованието и науката са одобрени учебни помагала по български език и литература от I до VII клас. Екипи от БНУ в чужбина изготвят образователни ресурси с финансиране по НП „Роден език и култура

				зад граница“. Ресурсите се публикуват в специална платформа за БНУ в чужбина.
		В Оперативна цел 2.2 (Възпитание и ценности) по Дейност 1 (НП “Неразказаните истории на българите”) да се предвиди дигитализацията на създадените продукти под формата на образователни видеа, триизмерни модели и виртуална реалност.	Приема се за сведение	Създаден и публикуван филм във видеоканала на МОН, който накратко описва всички продукти от Програмата. Отделни видео продукти от проектите също са публикувани в видеоканала на МОН, както и платформата на МОН за българските неделни училища в чужбина.
		По Дейност 2 (НП “Изучаване и съхраняване на традициите и историята на българската армия”) предлагаме да се преработи по начин, по който да се включат теми, свързани с бъдещето и модернизацията на българската армия. Това би позволило прилагането на междупредметни връзки от STEM и други учебни часове, ако се покриват теми като киберсигурност, военно инженерство, физическа и психическа издръжливост, интернет пропаганда, военна медицина и др. Предлагаме също дейността да се фокусира върху професионални гимназии, които подготвят кадри, които биха могли да работят във военната индустрия.	Приема се частично	Предложението за включване на теми, свързани с бъдещето и модернизацията на българската армия, не съответства на целите на програмата, която е насочена към изучаване и съхраняване на традициите и историята на армията. Добавянето на нови теми би отклонило фокуса и нарушило концепцията на програмата.
		По Оперативна цел 2.2 не е предвидена дейност, която утвърждава гражданското общество и демократичните ценности. Надяваме се, че Министерството на образованието и науката ще предприеме мерки срещу	Приема се за сведение	Дейността се реализира в изпълнение на Наредба № 13 ОТ 21.09.2016 г. за

		уронването на демократичните устои на българското общество, което се извършва чрез опити за прокарване на закони (като този за "чуждестранните агенти"), ограничаващи гражданските свободи и накърняващи човешкото достойнство. Впечатлението ни е, че българските ученици имат нужда от повече демократично участие в образователните институции, повече занимания с елемент на гражданска инициатива и повече възможности да анализират комунистическото минало на България. Бихме се радвали да се създаде нова Национална програма, която възпитава културните ценности на учениците, чрез посещения в културни институции като музеи, галерии, театри и др.		гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование
		По Оперативна цел 2.3 (Развитие на способности и таланти) бихме предложили в Дейност 2 (Стажантски програми) да помисли дали граждански организации също не биха могли да предлагат стаж от педагогически характер. Ние от "Образование без раници" например бихме се радвали да подкрепим професионалното развитие на студенти педагози, включвайки ги като асистенти в наши обучения, менторски срещи и разработване на образователни материали и проекти.	Приема се за сведение	Предложението за участие на НПО в стажантските програми ще бъде обсъдено в МОН
		В Приоритетна област 3. (Мотивирани и креативни учители) бихме предложили по-активно включване на иновативните училища в Дейност 2 (Споделяне на практики и анализи от изследвания), с цел постигане на по-голям брой споделени добри практики от посочените 150.	Не се приема	Дейност 2 се отнася за всички образователни институции, в т.ч. иновативни училища.
		По Дейност 1. (Осигуряване на системата на образованието с педагогически специалисти) да се предвидят обучения, свързани с използването на дигитални образователни платформи и ресурси при заместване в учебни часове.	Не се приема	Чрез национални програми и проекти се организират обучения на педагогическите специалисти за повишаване на дигиталните им компетентности.
		В Дейност 3. (Кариерно ориентиране на учениците с цел насочване към учителската професия) да се включи организиране на взаимоучителни групи в училищата, в рамките на които учениците да имат възможност да преподават на свои съученици, за да се запознаят с учителската професия.	Приема се частично	Може да се организира чрез ученическото самоуправление в училищата.
		В Дейност 4. (Устойчивост на политиката за повишаване на доходите на	Не се	Съотношението от 125%

		учителите) бихме приветствали, ако се предвиди съотношението от 125% спрямо средната заплата за страната да се повишава с процент на определен период от време така, че да се заложи поетапното изграждане на образователна система, която разчита на високо мотивирани и квалифицирани кадри.	приема	от СБРЗ се договаря в КТД.
		По Оперативна цел 3.2 (Развитие на компетентностите на учителя) в Дейност 1 (Насърчаване на продължаващото професионално развитие) да се предвиди акцент върху изграждането на умения за управление на сложни процеси по дигитализация в училищата. Крайно наложително е всеки един училищен екип (и всеки отделен учител) да е способен да създаде и приложи визия за качествено и здравословно използване на дигитални устройства, както и да е способен да анализира данни за ученето.	Приема се за сведение	Дигиталните компетентности са част от компетентностите, които са насочени към развитие на дейностите и уменията за учители
		В Дейност 2 (Провеждане на семинари, насочени към извънкласно, олимпиадно и проектно-базирано образование) да се предвиди акцент върху полезните начини за използване на изкуствен интелект, защото педагозите трябва да са способни едновременно да интегрират и да ограничават употребата му, а и този вид технологии предстои да станат неразделна част от ежедневието на всички ни.	Приема се за сведение	Предложението ще бъде обсъдено в МОН
		В Приоритетна област 4 (Сплотени училищни общности), ОЦ 1, Дейност 2 (Съвременна среда за качествено обучение) апелираме към преосмисляне на ролята на компютърните кабинети в училищата така, че те да могат да се използват по-често от ученици и учители, като служат за извънкласни дейности, за наваксване с учебен материал и развиване на дигитални умения в сигурна среда.	Приема се за сведение	Въпрос на вътрешно училищна организация е използването на средата и оборудването
		В ОЦ 4.2, Дейност 1 (Ангажиране на родителите в процеса на включване в образованието), предлагаме в програмата да се включат дейности по запознаване на родителите с отворени образователни ресурси. Една от нашите надежди е, че безплатните образователни ресурси могат да компенсират нуждата от частни уроци. Вярваме, че платформата "Дигитална раница" също може да бъде много полезна за родители и че дигиталните инструменти и материали също могат да имат своята роля в повишаване на обхвата на учениците.	Приема се за сведение	Ангажирането на родителите и мерките за тяхното включване в образованието е въпрос на училищна автономия
		В Приоритетна област 5 (Ефективно включване, трайно приобщаване) и ОЦ 5.1 (Преодоляване на регионалните, социално-икономически и други бариери за достъп до образование) съветваме да се акцентира и върху достъпа до отворени образователни ресурси.		
		По Дейност 4 (Насърчаване и разгръщане на потенциала за личностно развитие на учениците) бихме посъветвали МОН да проведе проучване и анализ на дигиталните инструменти, които могат да подпомогнат обучението на деца със СОП, да подкрепи учителите с разпространение на добри	Приема се частично	Създадена е платформа „Подкрепи ме" с видео обучителни материали и ресурси за деца със

		практики и да насърчи целевото създаване на материали за СОП в платформата “Дигитална раница”.		специални образователни потребности, разработени от специалисти и учители. Не е на лице пречка подобни такива да бъдат включени и в платформата „Дигитална раница“.
		По Дейност 5 (Разгръщане на потенциала на децата от предучилищното образование) предлагаме да се включи индикатор с брой създадени отворени образователни ресурси в подкрепа на родителите.	Не се приема	Не е обосновано включването на такъв индикатор
		В Дейност 6 (Осигуряване за безвъзмездно ползване на учебници и на учебни комплекти) да се предвиди създаването на видео уроци за “Дигитална раница” и също така субтитрирането на вече съществуващи такива, защото опитът ни показва, че субтитрите помагат на ученици и учители в някои контексти на СОП. В допълнение предлагаме да се предвиди и превод на жестомимичен език за материали от “Дигитална раница”. В рамките на Дейност 7 (Преодоляване на езиковите бариери) насърчаваме разработването на дигитални учебни материали, включително двуезични такива, насочени специално към деца, за които българският се явява чужд език.	Приема се за сведение	На основание чл. 160, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) министърът на образованието и науката със заповеди одобрява всички проекти на учебници и на учебни комплекти, за които въз основа на оценяването е установено, че отговарят на държавния образователен стандарт за познавателните книжки, учебниците и учебните помагала, разработени са въз основа на утвърдените програми и са приложими в

				практиката. В чл. 153, ал. 2 от ЗПУО е определено, че учебниците се създават като печатни издания или печатни издания с електронен вариант. Със заповеди на министъра на образованието и науката са одобрени и проекти на учебници заедно с електронните им варианти. В изпълнение на разпоредбите на ЗПУО на всеки ученик е осигурен за безвъзмездно ползване електронно четим учебник на съответния учебник – печатно издание. Съвместно с БНТ са създадени 690 видеоурока, които са достъпни на сайта на БНТ и в ю-туб канала на МОН. Предвижда се разработване на платформа за всички създадени електронни образователни ресурси и предстоящи такива на български жестов език. Не е на лице пречка да бъдат преведени образователни материали на български

				жестов език, които да бъдат включени и в платформата Дигитална раница“.
		В Оперативна цел 5.2. смятаме за много важни стъпките към повишаване на обхвата, предвидени в Дейност 1 (Успешно включване на всяко дете в образованието). Надяваме се МОН да надгради труда на учителите и да предвиди заедно с други институции сериозни мерки за подкрепа в най-нуждаещите се училища. Ние от сдружение “Образование без раници” силно уважаваме работата на образователните медиатори и заявяваме подкрепа за нейното продължаване и разширяване. Сигурни сме също така, че в гражданския сектор има организации с важен опит от работата с деца в риск и се надяваме да се предвиди тяхно включване по Дейност 2 (Повишаване на компетентностите за работа с деца от рискови групи). Опасяваме се, че предвидените мерки подценяват нуждите на децата, търсещи или получили международна закрила, и мигрантите.	Приема се частично	ОЦ 5.2. Дейност 1. По отношение на обхвата и включването на децата и учениците със закрила в образователната система в някои училища са назначени образователни медиатори от държавите по произход. ОЦ 5.2, дейност 2. Квалификацията на педагогическите специалисти за работа с деца и ученици, търсещи или получили международна закрила или с предоставена временна закрила, или за преподаване на български език се осъществява както от представители на академичните среди, така и от представители на гражданския сектор.
		Обръщаме внимание относно Оперативна цел 5.8 (Превенция и намаляване на агресията), че в днешно време тормозът над ученици е възможен по всяко време от денонощието, най-вече заради социалните медии, и смятаме, че това предполага акцент върху дейности свързани с изграждането на дигитална и медийна грамотност, включително при родителите, както и повече допълнителна подкрепа за учениците в рамките на училището.	Приема се частично	5.8. По Националната програма „Без агресия за сигурна образователна среда“ са заложени посочените дейности, като няма пречка те да бъдат разширени.

		По ОЦ 6.1 (Насърчаване и развитие на култура за иновации) бихме се радвали МОН периодично да обявява “конкурс за иновация” по целеви теми (например използването на изкуствен интелект или работа с деца със СОП) така, че да се активира общността от иновативни училища за търсене на решения за по-общи проблеми в образованието. Предлагаме да се приложи като стандарт за всяко едно българско училище да има поне една иновативна образователна паралелка, която да им служи за проучване на добри практики като част от развитието на професионалната общност.	Приема се за сведение	Предложението ще бъде обсъдено в МОН
		По ОЦ 6.2. сме убедени, че гражданският сектор също може да подкрепя иновативните процеси в училище и насърчаваме да бъде включван в Дейности 2 и 3. По Дейност 6 (Създаване на мултимедийно съдържание за целите на образователния процес, изнесен в културни и научни институции) смятаме, че броят на изработени специализирани мултимедийни материали може да е по-висок от 10, предвид нашата експертиза с изработването на подобен тип материали. Надяваме се също, че тези материали ще бъдат налични в платформата “Дигитална раница".	Приема се за сведение	Предложението ще бъде обсъдено в МОН
		В ОЦ 6.4. (Развитие на образованието в дигитална среда и чрез дигитални ресурси) акцентираме върху нуждата от педагогически експерти по управление на дигитализацията във връзка с Дейност 1 (Формиране на умения за безопасно използване на интернет). За да може да се противодейства ефективно на рискове в дигиталното пространство, всяко едно училище трябва да може да разчита на учител експерт, който сам е способен да изнесе обучение по киберсигурност.	Приема се	Отразено в плана
		По Дейност 2 (Увеличаване на крайните електронни устройства) и от нашата практика съветваме от една страна да се създаде програма за рециклиране и подновяване на училищната техника, а от друга страна - да се предвидят обучения за директори за намиране на донори за устройства сред бизнеса.	Приема се	Отразено в плана
		По Дейност 3 (Осигуряване на свободен, защитен/безопасен достъп до интернет) потвърждаваме нуждата от Дигитални училищни лидери, които са способни да настройват и управляват сигурни интернет мрежи.	Не се приема	Дейност 3 включва осигуряване на средства за интернет на училищата, предоставян от външни доставчици.
		Не става ясно какви нови образователни платформи и услуги са предвидени по Дейност 4 (Осигуряване на бърз, защитен и надежден достъп до дигитални образователни ресурси), но се надяваме МОН да продължава да предприема интегративен подход при изграждането на националната инфраструктура за	Приема се	Подкрепя се изграждането на Дигитални училищни лидери и предстои да

		дигитално образование и да създава платформи и услуги, които не изключват, а включват, ресурсите създадени от граждански организации и бизнеса, за да могат ученици, родители и учители да имат лесен и сигурен достъп до тях. В ОЦ 6.5, Дейност 1 (Повишаване на двигателната активност и здравословната култура чрез развитие на спортните способности на учениците и изграждане на здравословен начин на живот) да се заложи създаването на видео уроци по превантивна медицина в сътрудничество с лечебни заведения, за да може учениците да се информират за ежедневни здравословни рискове. В ОЦ 6.6 (Модернизиране на образователната инфраструктура), бихме искали да насочим внимание към Дейности 3, 6 и 7 и да апелираме да се помисли къде е мястото на технологиите в училищната сграда и как пространството в училище е свързано със съвременните форми на преподаване и учене. В обобщение има и някои по-общи коментари относно посоката и формата на Стратегическата рамка, свързани с визията за системна промяна в българските училища, реформата за прилагане на компетентностен модел, мерки за десегрегация на училищата, които да позволят на учителите свободно и спокойно да прилагат технологии или компетентностен модел на обучение.	Приема се за сведение Приема се за сведение	бъдат създадени по проект, описан в Дейност 5 към ОЦ 6.4. Предложението ще бъде обсъдено в МОН Предложението ще бъде обсъдено в МОН
13.	**Светлана Дончева – Българска стопанска камара**	1) В Оперативна цел 7.1. Професионално образование и обучение, съответстващо на динамиката на пазара на труда, в колона "Бюджет", по дейностите, част от проекта на МОН "Модернизиране на ПОО" да се посочи сумата, която се отнася за конкретната дейност, а не общата сума на проекта - 70 000 000 лв. В момента се остава с впечатлението, че бюджетът по всяка от дейностите на редове 117, 118 и 122 е 70 млн. лв., което не отговаря на фактите. 2) В Оперативна цел 7.1. Професионално образование и обучение, съответстващо на динамиката на пазара на труда, за дейност "Насърчаване на интереса към ПОО, разширяване на обучението по защитени професии и по специалности с прогнозиран бъдещ недостиг на пазара на труда", посоченият индикатор "Брой на учениците в ПОО, в т.ч. в частни училища и в колежи с прием след средно образование" не мери адекватно дейността и очаквания резултат. Предложение за промяна: "Брой на учениците в 8 клас, записани в ПОО по защитени професии и по специалности с прогнозиран бъдещ недостиг на пазара на труда". В съответствие с тази промяна е необходимо да се актуализира текущата и целевата стойност за 2027 г. Оставам на вашата преценка кой е адекватният източник на данните. Нашето предложение е това	Приема се Приема се	Отразено в плана Отразено в плана

		да бъдат РУО-та. 3) В допълнение на "Изпълнение на дейности по процедура „Развитие на дуалната система на обучение в ПОО“ на Програма "Образование" предлагаме да се добави огледалната процедура в рамките на подхода ИТИ. 4) В рамките на Оперативна цел 7.1. Професионално образование и обучение, съответстващо на динамиката на пазара на труда предлагаме да се включи нова дейност с наименование „Планиране и реализиране на дейности по ежегодното проследяване на реализацията на учениците, завършили средно образование, съгласно чл. 51, ал. 1, т. 14 от ЗПОО“, срок на реализация 2027 г., Очаквани резултати: Осигурени аналитични данни за реализацията на учениците след средно образование, Индикатор: Брой аналитични доклади, Източник на данните: МОН, Целева стойност (2027 г.) - 1, Водеща: МОН. 5) В рамките на Оперативна цел 7.1. Професионално образование и обучение, съответстващо на динамиката на пазара на труда предлагаме да се включи нова дейност с наименование "Насърчаване на интереса към ПОО чрез изпълнение на дейности по професионално информиране и консултиране", срок на реализация: 12/2027 г., Очаквани резултати: Повишена информираност за кариерно развитие сред ученици от начален и прогимназиален етап на образование, Индикатор: Брой ученици от начален и прогимназиален етап на образование, преминали през дейности по професионално информиране и консултиране. Относно целевата стойност, не бихме могли да посочим адекватно число, тъй като това зависи от осигурения бюджет.	Приема се за сведение Приема се Приема се	Посочената процедура (ИТИ) е част от бюджета заложен в 7.1 т.4 Отразено в плана Отразено в плана
14.	**Мария Янкова – Младенова УНИЦЕФ**	**1. Приоритетна област „Ранно детско развитие“ – Оперативна цел 1.1. Разширяване на обхвата на децата от 0 до 7 години в образование и грижи в ранна детска възраст. Ефективна социализация** – Бихме предложили да бъде прецизирана дейността, с която да бъдат осигурени условия за плавен преход на детето от семейната среда към ОГРДВ (Дейност 2), за да бъде внесена повече яснота относно връзката на предвидената дейност със заложения индикатор, а именно - дял на обхванатите в предучилищното възпитание и подготовка на деца на възраст от 4 г. до постъпване в първи клас. По отношение на Дейност 3 в рамките на бюджета на проект „Силен старт“, бихме предложили очакваните резултати да се допълнят с още един резултат, а именно създаване на наръчник, който да е в подкрепа на детските градини за това как по-качествено да структурират системната и интензивна работа с родители. **2. Дейност 4 по Оперативна цел 1.2. Осигуряване на качествено**	Приема се за сведение Не се приема Приема се	Заложеният индикатор е ключов и е във връзка с европейски индикатор. Плавният преход гарантира по-ефективен обхват. Дейностите и резултатите са определени по проект от ОП. Решението за

		образование и грижи за всяко дете в ранна възраст - Ангажиментът, който е заложен в Стратегическата рамка, е за разработване и прилагане на Национална рамка за качество на образованието и грижите в ранната възраст, съдържаща показатели за осигуряване на качеството, позволяващи периодичен мониторинг и анализ. В същото време в Плана за 2025-2027 дейността е формулирана като проектна за разработване и пилотно прилагане на инструмент за наблюдение и оценка на качеството на ОГРДВ. Проектът, финансиран от Европейската комисия, ще завърши през юли 2026, когато България ще разполага и с апробирана система и инструментариум за наблюдение и оценка на качеството в ОГРДВ, която надгражда създадената в предишен проект Рамка за качество на ОГРДВ. В този смисъл препоръчваме в Плана да бъде включена и дейност, без допълнителен бюджет, свързана с ангажимента на министерството за промяна на политиките и за приемането на Рамка за качество на национално ниво до края на 2027 г.	за сведение	приемането на Рамка за качеството в областта на ОГРВД е от компетентността на ръководството на МОН.
		3. Приоритетна област 4. Сплотени училищни общности и системна работа с родителите. **Дейност 1 по оперативна цел 4.1. Създаване и развиване на ефективни училищни общности -** Образованието по права на детето е подход, основан на Конвенцията на ООН за правата на детето, който подпомага процеса на личностно развитие на децата, насърчава в тях уважение към правата и достойнството на другите и отговорност към обществото, подпомага изграждането на нагласа за демократично участие на децата като пълноправни граждани на страната и на силна и сплотена училищна общност.	Приема се по принцип	МОН споделя изразеното становище
		През 2022 година бе разработен от УНИЦЕФ и партньори и валидиран от министерството обучителен пакет за образование по Права на детето. В тази връзка предлагаме очакваните резултати по дейност | да се допълнят с допълнителен резултат за. Приложен модел на учебна програма за образование по права на детето от предучилищна възраст до гимназиален етап, включително обучени педагогически специалисти за интегрирано преподаване по правата на детето.	Не се приема	В предучилищното образование няма учебни програми, вече гимназиалните етапи са два и обучението по правата на детето се осъществява и в момента в рамките на предмети от ООП
		4. Приоритетна област 5. Ефективно включване, трайно приобщаване и образователна интеграция. Дейност по Оперативна цел 5.5. Подкрепа за пълноценно участие 6 образователния процес на деца и ученици със специални образователни потребности. Към тази цел е заложена дейността, която касае допълваща и алтернативна	Приема се за сведение	Изпълнението на ОЦ 5.5., Дейност 2 се допълва с ОЦ 6.4. Дейност 2. При изпълнението на

		комуникация (ДАК). Както дейността, така и очакваните резултати и индикаторът е насочен изцяло към училищата. Финансирането се осигурява по НП „ИКТ в системата на предучилищното и училищното образование“, но дори и по последните обявени списъци на класирани за получаване на финансиране за закупуване на помагащи технологии, които да се използва от деца и ученици с двигателни проблеми, затруднения в комуникацията:, както и класирани за получаване на финансиране за закупуване на технически средства и софтуери при деца и ученици със специфични нарушения на способността за учене - с дислексия, с дисграфия, с дискалкулия“, публикувани преди няколко дни - на 25.| 1.2024 - е видимо, че са се включили само училища. Въвеждането на ДАК от най-ранна възраст е изключително важно за цялостното развитие на детето, предоставят му възможност да участва в образователния процес, да комуникира и да развива потенциала си, заедно с връстниците си. Затова е важно в Плана към Стратегическата рамка за развитие на образованието, обучението и ученето за периода 2025-2027 към тази дейност и очакван резултат, които касаят ДАК, да се добави навсякъде „децата и учениците“, а в очаквани резултати: Брой детски градини и училища, осигурили технически средства и софтуер, подпомагащи участието, обучението и комуникацията на децата и учениците със СОП“.		Правилата за изпълнение на НП „ИКТ в предучилищното и училищното образование“ ще се вземе предвид препоръката при спазване на изискванията за демаркация.
		УНИЦЕФ препоръчва да бъде засилен фокусът върху укрепването на взаимодействието между услугите за ранна интервенция и училищното образование, както и върху участието и капацитета на Регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование. В рамките на проект “Глас за всяко дете” УНИЦЕФ България подкрепи сформирането на Професионални общности за подкрепа и взаимно учене в 13 области в България, ръководени от РЦИППО в съответната област. Сформирането на професионални общности за подкрепа и взаимно учене повиши значително методическата роля на РЦПППО. Като отделна дейност, в рамките на съществуващия бюджет на институциите би могло да се включи създаването на професионални учещи общности за учители и други педагогически специалисти, подкрепящи деца със специални образователни потребности, като ефективен формат за изграждане на професионален капацитет, сътрудничество и възможност за рефлексия и подобряване на практиките.	Приема се за сведение	При наличие на средства институциите могат да развият такава дейност.
		5. Дейност 2 по Оперативна цел 5.6. Образователна интеграция на деца и ученици от уязвими групи, включително роми, на търсещи или получили международна закрила и мигранти.	Приема се по принцип	Предложението ще бъде обсъдено в МОН

		От тази година УНИЦЕФ започна системна работа и подкрепа на младежките центрове по внедряване на валидирана и иновативна програма за ангажиране на ученици от уязвими групи и развитие на преносими умения. УНИЦЕФ има готовност да разшири подкрепата като подкрепи и фокусния център и новите младежки центрове, които се изграждат по Плана за възстановяване и устойчивост. В тази връзка бихме предложили очакваните резултати по дейност 2 да се допълнят със следния резултат: Изграден капацитет на младежките центрове за достигане и ангажиране на ученици от уязвими групи. Пилотиране на иновативни подходи и методологии като програма ОРБН!ЕТ на УНИЦЕФ за развитие на преносими умения и активно гражданство, както и за кариерно насочване и умения за готовност за работа. **6. Дейност по Оперативна цел 5.8. Превенция и намаляване на агресията и тормоза и недопускане на дискриминация в образователните институции.** От 2019 година Министерство на образованието и науката на Република България и УНИЦЕФ работят заедно в подкрепа на образователната система за изграждане на системен подход за превенция на насилието и тормоза в училище. За тази цел бе разработена съвместната програма за превенция на насилието и тормоза в училище „Стъпки заедно“, която бе изпълнена в пет пилотни училища в периода 2019 - 2022 г. Пилотната фаза на програмата и нейната външна оценка потвърдиха ефективността ѝ и нейния потенциал да допринесе за устойчиви политики, насочени към превенция на насилието и тормоза и за създаване на подкрепяща и сигурна образователна среда при условие, че в програмата се инвестира национален финансов ресурс и се развие капацитет в образователната система за прилагане на методиката. Създаването на отделна национална програма в образователната система е значима стъпка в тази посока. Образователните институции, получили финансиране както в Национална програма 15 „Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците“, модул 2 “Училище без агресия за сигурна училищна среда“ (2023г.), така и в самостоятелната Национална програма 15 „Без агресия за сигурна образователна среда“ (2024 г.) я оценяват като изключително необходима и полезна, отразяваща потребността от създаване на условия за сигурна училищна среда и за методическо подпомагане на този процес. УНИЦЕФ насърчава МОН да предвиди увеличаване на средствата за постигане на посочената цел, с оглед достигане на Националната програма М15 „Без агресия за сигурна образователна среда“ до повече училища и детски градини и за укрепването на менторската мрежа за подкрепа. Интересът от страна на образователните институции към програмата е многократно по-голям от финансираните институции до момента и с всяка	Приема се за сведение	В момента се осъществява наблюдение на работата на менторите при реализиране на Националната програмата „Без агресия за сигурна образователна среда“, след което би могло да се прецени възлагането на такава дейност.

		следваща учебна година ще се увеличава, тъй като именно тази програма в най-голяма степен отговаря на осъзнатата нужда на много образователни институции да поставят в основата на превенцията на агресията, развитието на уменията на децата и възрастните в образователната среда за позитивна комуникация, емоционалната интелигентност и емпатия във взаимоотношенията. Програмата подпомага националния Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование в частта превенция като дава възможност на образователните институции да развият капацитет чрез нея да прилагат вече утвърдената в национален контекст методика на програма “Стъпки заедно”. УНИЦЕФ препоръчва в плана да бъде включена допълнителна дейност, свързана с развитието на мрежа от професионалисти (ментори), които подкрепят детски градини и училища в реализирането на политиките за превенция на насилието и намаляване на агресията. В изпълнение на Споразумението за разбирателство и сътрудничество между МОН и УНИЦЕФ през 2023 година бяха обучени 40 такива професионалисти - ментори в 22 РЦППО в страната и започна укрепването на менторската мрежа по проект Укрепване и разширяване на менторския компонент по програма „Стъпки заедно“ 2024-2026 година между УНИЦЕФ и РЦППО - гр. София в партньорство с 22 РЦППО в страната. Укрепването на менторската подкрепа, заедно с предвиждането на по-голям ресурс за изпълнение на проекти на образователните институции по методиката, ще даде по-голяма устойчивост на националната политика за превенция и намаляване на агресията и тормоза и недопускане на дискриминация в образователните институции като я разшири постепенно в национален мащаб до очакваните обществени очаквания и нужди на образователната система.		
		7. Приоритетна област 7: Реализиране на професиите на настоящето и бъдещето. Дейност 2 по оперативна цел 7.2. Формиране и развитие на умения за професиите на настоящето и бъдещето. В контекста на партньорството между УНИЦЕФ и МОН за прилагане на програма ОРЗНЕТ, предлагаме очакваните резултати по дейност 2 да бъдат допълнени със следния резултат: Подобряване капацитета на преподавателите за развитие на преносими умения на учениците чрез проектно базирани подходи за обучение и пилотиране на програмата на УНИЦЕФ за развитие на умения ОРЗНЕТ, която съчетава елементи на дизайн мислене, семинари и менторство, както и предприемачески предизвикателства и младежки иновации.	Приема се за сведение	Възможно е включването на темите в Национална програма “Квалификация на педагогическите специалисти“

15.	**Пламена Николова - Алианс за ранно детско развитие**	**Приоритетна област 1: Ранно детско развитие** **Оперативна цел 1.1**. Разширяване на обхвата на децата от 0 до 7 години в образование и грижи в ранна детска възраст. Ефективна социализация. **Дейност 1:** Въвеждане и развитие на качествени и достъпни интегрирани услуги за организация и грижи в ранна детска възраст (ОГРДВ) - (проект "Силен старт") - предлагаме да се включат конкретни мерки за приемане/разработване на модели на услуги, залегнали в нормативната рамка на МОН, с подкрепата на МЗ, МТСП и МК, които да бъдат достатъчно гъвкави, за да могат да се осъществят на практика и адаптират към среда с ограничени ресурси и недостатъчна компетентност на родителите в подкрепа на образователния процес и опазване на здравето на децата, но в същото време да гарантират качество и обхват за всички деца. Такива могат да бъдат както пространствата за учене и игра в читалищата и културните средища в малките населени места, така и самостоятелните групи, дневните центрове, родителските кооперативи и други форми на учене и грижа; необходимо е тяхното формално легитимиране и конституиране, за да се гарантира, че приложението им от общините ще позволи прозрачно и справедливо финансиране, отворен достъп, мониторинг и качествен контрол и подходяща среда за развитие на децата.	Приема се за сведение	Проектът „Силен старт“ е проект по ОП и е одобрен с конкретни дейности и индикатори и не е възможно добавянето на нови.
		Оперативна цел 1.2. Осигуряване на качествено образование и грижи за всяко дете в ранна възраст. **Дейност 2:** Прилагане на интегрирани мерки за повишаване на квалификацията и мотивацията на специалистите в ОГРДВ (проект "Силен старт") - Обръщаме внимание, че е необходимо преосмисляне на качеството на подготовката на специалистите, както и въвеждането на методики за активно учене чрез игра и преживяване, за което съществуват множество научно доказани модели и е в синхрон с международните и европейските стандарти и съвременни схващания за ранното детско развитие; част от повишаване на мотивацията на специалистите следва да е и постоянната подкрепа, интервизия и супервизия, както и разширяването на практическата част от обучението на младите специалисти, съчетана с менторство и подкрепа в първите години на кариерата; на следващ етап е необходимо продължаващата квалификация да е надграждаща и развиваща и да дава възможност на специалистите за постоянен обмен и учене в рамките на различни професионални учещи общности и обменни визити; предлагаме подобни мерки да залегнат и в настоящия план.	Приема се за сведение	Проектът „Силен старт“ е проект по ОП и е одобрен с конкретни дейности и индикатори и не е възможно добавянето на нови.
		Дейност 3 и 4: Разработване и пилотно прилагане на инструмент за наблюдение и оценка на качеството на ОГРДВ - Въпреки че силно	Приема се за сведение	Решението за приемането на Рамка за

		насърчаваме и приветстваме въвеждането на инструменти за наблюдение, оценка и измерване на качеството на ОГРДВ, сме на мнение, че без приемане на Рамка за качество на услугите в ОГРДВ и цялостна концепция и стратегия за ранното учене, подобно измерване ще остане без връзка със стратегически цели и без контекст на прилагане, което ще изкриви и обезсмисли неговото въвеждане; предлагаме да се запише изрично приемането на Рамката за ОГРДВ като ключова дейност по Плана.		качеството в областта на ОГРВД е от компетентността на ръководството на МОН
		Дейност 6: Осигуряване за безвъзмездно ползване на познавателни книжки за децата, за които предучилищното образование е задължително - Базирайки твърденията си на научните резултати и ефективността на методиките за учене чрез преживяване и активните модели на учене чрез игра, намираме за нецелесъобразно разходването на толкова голям обществен ресурс за познавателни книжки, особено предвид факта, че много деца все още не са обхванати в системата на ОГРДВ и/или не получават качествена услуга; академичното инфилтриране на системите за ранно учене е контрапродуктивно и НЕ компенсира нито изоставането в когнитивното развитие и обучителните трудности, нито спомага готовността за първи клас на децата; препоръчваме използването на познавателни книжки да бъде заменено с подходящи пособия за учене чрез игра като творчески материали, обучителни играчки, книжки с приказки и обучителни сюжети, музикални инструменти, тематични образователни станции и др., които в комбинация с подходящата методология ефективно спомагат за постигане на образователните цели и стандарти; в същото време, бюджетите на детските градини и особено на училищата с предучилищни групи често не достигат за закупуването им и тази отговорност се прехвърля върху родителите или просто отпада.	Приема се за сведение	И към момента учителят има свободата да избира ресурсите си, а и редица НП и проекти са насочени към подкрепа на ДГ за закупуване на такива ресурси
		Приоритетна област 2: Компетентности и таланти. Оперативна цел 2.1. Обучение, ориентирано към формиране и развитие на ключовите компетентности и на умения за живот и работа през XXI век. **Дейност 1:** Актуализиране на образователното съдържание и усъвършенстване на методите на преподаване с цел да се осигури интегриране на ключовите компетентности в съответствие с възрастовите особености на децата и учениците. - Тази дейност е пряко обвързана с предложението за преминаване от академично учене към учене чрез преживяване в ранна възраст; тук още веднъж предлагаме и подчертаваме необходимостта от преосмисляне както на стандартите за ранно учене, които могат да бъдат много по-амбициозни, предвид потенциала на ранната възраст, така и методите на преподаване да се фокусират върху активното	Не се приема	Няма нормативно основание за разработване на „стандарти за ранно учене“ и такива не съществуват. Що се отнася до методите на обучение – учителите разполагат с пълната свобода да ги избират и прилагат в зависимост от нужните на отделното

		учене като най-добрия начин за преодоляване на обучителните трудности, маргинализацията, бедността в семейството, интеграцията и приобщаването на децата със специални потребности, децата с различен майчин език и други и като резултат – придобиване на всички ключови компетентности, необходими в началото на училищното обучение и през целия живот след това. **Дейност 3: Ефективно прилагане на компетентностния модел чрез проект BG05SFPR001-2.001 „Подобряване на качеството на общото образование чрез ефективно прилагане на компетентностен модел”.** – Смятаме, че тази дейност почива на изключително погрешен и осакатяващ подход за прилагане на компетентностния модел само и единствено чрез STEM обучението. Макар и то да предлага редица иновации, само по себе си не може и не бива да бъде панацея за проблемите на образователната система; това е особено валидно по отношение на ранната възраст, където технологиите могат да бъдат усвоявани предимно чрез игра и решаване на проблеми, но едва след като са усвоени базисни знания и умения; в същото време наблюдаваме неглижирането на други форми и канали на ученето като изкуствата например; предлагаме фокусирането на част от средствата и дейностите по този приоритет да бъдат ориентирани към подготовка на педагогическите специалисти за работа по модели за активно учене, учене чрез преживяване и учене чрез творчество и изкуство, които доказано допринасят за развиване на компетентности, меки умения, екипна работа, комуникация, сътрудничество и други. В успешните практики и образователни системи отдавна е приета дефиницията STEAM, която включва и art(изкуство).	Приема се по принцип	дете Проектът все още не е факт, но в него разбирането за STEM е достатъчно широко, включва придобиването на целия набор от компетентности от Референтната рамка за КК за УЦЖ и акцент в него е квалификацията на педагогическите специалисти.